
Nakłady prasy w Królestwie Polskim w 1909 r.

Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego 9/1, 117-120

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NAKLADY PRASY W KRÓLESTWIE POLSKIM W 1909 R.

Opracował Jerzy Myśliński

Podczas kwerendy w Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym w Leningradzie napotkałem zestawienie dotyczące globalnych i szczegółowych nakładów prasy polskiej w obrębie Imperium Rosyjskiego za 1909 r.¹ Podobne dane, choć bardziej szczegółowe (dotyczące także objętości), opublikował Z. Kmiecik dla prasy Królestwa Polskiego do 1904 r.² Na podstawie tej publikacji, pochodzącej zresztą z tego samego archiwum, mamy pojęcie o nakładach prasy polskiej w Królestwie przed rewolucją lat 1905—1907. Nie dysponowaliśmy natomiast żadnymi danymi, będącymi w dyspozycji władz cenzorskich w okresie porewolucyjnym. Może zatem przytoczone niżej dane w pewnym przynajmniej stopniu zapełnią tę lukę.

Dane te pochodzą z zestawienia pt. *Powriemiennaja pieczat' w Rossiji w 1909 godu. Spisok russkoj i inorodczeskoj powriemiennoj pieczati s ukazaniem tiraża, sroka i miesta wychoda*. Wstęp tego opracowania zawiera ogólne dane statystyczne: w r. 1909 w Rosji ukazywały się 2173 periodyki, z czego 1643 w języku rosyjskim. Z liczby tej 826 przestało wychodzić w roku sprawozdawczym. Pozostało 1347 tytułów, z tego 1000 w języku rosyjskim. W języku polskim ukazywało się 156 tytułów. Łączny nakład całej prasy w Rosji wynosił jednorazowo 4 745 020 egz., z czego na nierosyjską prasę przypadało 1 134 700 egz., z tego zaś na polską 552 350 egz.

---

¹ Centralnyj Gosudarstwennyj Istoriceskij Archiw, Leningrad, f. 776, o. 31, j. ch. 98.

² *Wydawnictwa periodyczne w Królestwie Polskim*, oprac. Z. Kmiecik, „Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego” t. IV, z. 2, s. 142—160.

W poszczególnych guberniach wydawano:

PRASA	OGÓŁEM TYTUŁÓW	ROSYJSKICH	NAKLAD	
			OGÓŁEM	ROSYJSKICH
warszawska	134	10	604 805	20 500
wileńska	20	9	48 280	16 980
piotrkowska	21	2	67 600	1 180
lubelska	7	3	7 760	2 080
suwalska	4	1	6 520	460
radomska	2	—	1 320	—
kielecka	2	—	960	—
siedlecka	1	1	600	600
płocka	1	1	570	570

Nie było odpowiednich danych z guberni kijowskiej. W przytoczonych danych wiele odnosiło się do rosyjskiej prasy urzędowej w Królestwie Polskim (nie zamieszczam tu innych danych z gub. wileńskiej). I tak w Warszawie ukazywały się następujące pisma rosyjskie:

TYTUŁ	CZĘSTOTLIWOŚĆ UKAZYWANIA SIĘ	NAKLAD W EGZ.
„Warszawskij Dniownik”	dziennik	5 400
„Warszawskij Wojennyj Wiestnik”	2 × tyg.	3 000
„Warszawskije Bierżewyje Wiedomosti”	tygodnik	2 000
„Oficierskaja Put’”	tygodnik	3 000
„Strojewoj Oficier”	tygodnik	3 000
„Warszawskij Eparchijalnyj Listok”	dwutygodnik	150
„Koża i Obuw”	dwutygodnik	1 000
„Kosmietika”	dwutygodnik	500
„Warszawskije Uniwersitetskije Izwestija”	miesięcznik	450
„Swodnik pri Oblasti Wojennogo...”	miesięcznik	2 000

W Piotrkowie ukazywały się tygodniowo w nakładzie 1030 egz. „Piotrkowskije Gubernskije Wiedomosti”, a w Łodzi tygodniowy „Łodzinskij Listok” w nakładzie 150 egz. Ponadto w Płocku, Suwałkach i Siedlcach ukazywały się „Gubernskije Wiedomosti” raz w tygodniu w nakładzie od 460 do 600 egz., w Chełmie dwutygodnik „Biesieda” (1300 egz.), „Hołmskij Cerkownyj Żurnał” (400 egz.) i „Hołmskij Narodnoj Listok” (380 egz.).

Omawiany *Spisok* nie zawiera wszystkich stronic, urywa się na 105 tytule polskim — brak zatem 51 tytułów. Brakuje kilku lub kilkunastu miesięczników warszawskich (ostatni jest „Prąd”) i całej pozostałej prasy w języku polskim. Niżej podajemy nakłady niemal wszystkich polskich czasopism warszawskich z 1909 r. według częstotliwości.

DZIENNIKI

„Dzień”	10 000 egz.	„Kurier Warszawski”	33 000 egz.
„Dziennik Powszechny	6 000 „	„Nowa Gazeta”	21 000 „
„Gazeta Warszawska”	6 000 „	„Polak Katolik”	3 500 „
„Goniec Poranny i Wieczor- ny”	25 000 „	„Program i Krytyka”	1 500 „
„Kurier Polski”	20 000 „	„Słowo”	3 000 „
„Kurier Poranny”	24 000 „	„Wiadomości Codzienne”	8 000 „

DWA RAZY W TYGODNIU

„Darmo” 4 000 egz.

TYGODNIKI

„Biblioteka Dzieł Wyboro- wych”	2 700 egz.	„Przegląd Rzemieślniczy”	2 000 egz.
„Biesiada Literacka”	4 000 „	„Przegląd Techniczny”	1 750 „
„Bluszcz”	5 000 „	„Przewodnik Rolniczo-Prze- mysłowy”	1 500 „
„Czystość”	1 000 „	„Przyjaciel Dzieci”	5 200 „
„Dobra Gospodyni”	4 000 „	„Rola”	2 250 „
„Drogista”	500 „	„Rolnictwo, Hodowla i Prze- mysł Włocławski”	700 „
„Drogowskaz”	5 000 „	„Rolnik i Hodowca”	1 300 „
„Flirt”	2 000 „	„Scena i Sztuka”	1 000 „
„Gazeta Cukrownicza”	650 „	„Śmiech”	1 800 „
„Gazeta Lekarska”	900 „	„Społeczeństwo”	2 780 „
„Gazeta Losowań”	1 550 „	„Świat”	13 000 „
„Gazeta Przemysłowo-Handlo- wa”	600 „	„Tygodnik Bezpartyjny” (dawniej „Sztandar”)	3 200 „
„Gazeta Rolnicza”	8 000 „	„Tygodnik Ilustrowany”	20 000 „
„Gazeta Sądowa”	900 „	„Tygodnik Mód i Powieści”	6 500 „
„Gazeta Święteczna”	14 000 „	„Wiadomości Graficzne”	1 000 „
„Kogut”	5 000 „	„Wiara — Przegląd Katolicki”	2 000 „
„Kolce”	1 230 „	„Wiarus”	16 000 „
„Kurier Święteczny”	1 750 „	„Wieczory Rodzinne”	2 500 „
„Lirnik”	7 500 „	„Wszeczeństwo”	800 „
„Medycyna i Kronika Lekar- ska”	1 000 „	„Zaranie”	3 000 „
„Moje Pisemko”	4 000 „	„Ziarno”	3 000 „
„Mucha”	8 400 „	„Zorza”	3 000 „
„Posiew”	6 000 „	„Życie Katolickie”	1 000 „
„Pracownik Polski”	15 700 „	„Życie Świętych”	2 000 „
„Prawda”	1 200 „		

DWUTYGODNIKI

„Chemik Polski”	650 egz.	„Kosmetyka”	1 000 egz.
„Farmacja”	200 „	„Kronika Buchaltera”	500 „
„Gazeta Sportowa”	1 000 „	„Kurier Kolejowy i Asekuracyjny”	2 000 „
„Gospodarz”	1 500 „	„Łącznik”	2 000 „
„Handlowiec”	1 500 „	„Łowiec Polski”	500 „
„Jeździec i Myśliwy”	400 „		

„Myśl Niepodległa”	1 500 egz.	„Przegląd Felczerski”	460 egz.
„Młoda Muzyka”	760 „	„Przyszłość”	1 000 „
„Mechanik”	1 000 „	„Ruch”	800 „
„Przebudzenie”	1 000 „	„Szewc Warszawski”	500 „
„Przegląd Krytyki Anty- stycznej i Literackiej”	500 „	„Śpiew Kościelny”	100 „
„Przewodnik Kółek i Spółek Rolniczych”	3 000 „	„Społem”	800 „
		„Wiadomości Farmaceutyczne”	770 „
		„Wolne Słowo”	2 000 „

MIESIĘCZNIKI

„Biblioteka Dzieł Chrześcijańskich”	2 800 egz.	„Kronika Dentystyczna”	500 egz.
„Biblioteka Warszawska”	1 150 „	„Książka”	3 000 „
„Biblioteka Kolejowa”	3 000 „	„Któż jak Bóg”	3 000 „
„Dzwonek Częstochowski”	2 200 „	„Kultura Polska”	900 „
„Esperantysta Polski”	1 500 „	„Nowe Tory”	800 „
„Farmaceuta Polski”	500 „	„Nowości Muzyczne”	500 „
„Głos Serca Jezusowego”	2 000 „	„Ogród”	1 000 „
„Gruźlica”	1 000 „	„Pracownik Polski”	2 000 „
„Kółko Różańcowe”	5 000 „	„Prąd”	2 000 „

Według danych tej samej proweniencji³ w r. 1908 ukazywały się w kolejności alfabetycznej jeszcze następujące miesięczniki w Warszawie: „Przegląd Chorób Skórnych i Wenerycznych”, „Przegląd Narodowy”, „Przyjaciel Zwierząt”, „Przyszłość”, „Sprawy Szkolne”, „Ster”, „Strażak”, „Straż Imienia Maryi”, „Sztuka Brązownicza i Złotnicza”, „Tani Kurier Warszawski”, „Trubadur Polski”, „Tydzień Polski”, „Zdrowie”, „Ziemiańska” i „Zwiastun Ewangeliczny”; kwartalnie i 6 razy rocznie oraz 10 razy w roku wychodziły: „Ekonomista”, „Nowe Tory”, „Przegląd Historyczny”, „Przegląd Filozoficzny”, „Przegląd Biblioteczny”, „Wiadomości Matematyczne”.

³ CGIAL, f. 776, o. 31, j.ch. 97, *Wystawka pieczęci za 1908 god.*